

"Antiznanstveni" narativ

Ova e-knjiga ispituje filozofske temelje označavanja kritičara GMO-a kao "anti-znanosti", tražeći svoje korijene u scijentizmu i povijesnom pokretu za emancipaciju znanosti od filozofije.

Tiskano na 16. prosinca 2024.

GMO debata

Kritička perspektiva eugenike

Sadržaj (TOC)

1. Moderna inkvizicija

- 1.1. 🛡️ Scientific American: "borite se protiv anti-znanosti poput terorizma"
- 1.2. 🇵🇭 Filipinski farmeri prikazani kao "anti-znanstveni Ludditi"
- 1.3. 🧑 Profesor filozofije Justin B. Biddle
- 1.4. 🇷🇺 Savez za znanost: "Protivnici GMO-a i ruski trolovi 'siju sumnju' u znanost"

2. 🤔 Filozofski korijeni

- 2.1. 🧑 Filozof Friedrich Nietzsche o pokušaju znanosti da se emancipira od filozofije

3. 🤔 Hegemonija znanosti

- 3.1. 🌱 Filozof Hereandnow
- 3.2. 🤔 Filozof Daniel C. Dennett

4. Zaključak

- 4.1. 🧑 Filozof David Hume o znanosti i vrijednostima

' Antiznanstveni ' narativ

Moderna inkvizicija

Posljednjih se godina u znanstvenom diskursu pojavio uznemirujući trend: označavanje kritičara i skeptika, posebno onih koji dovode u pitanje eugeniku i GMO, kao "anti-znanost" ili "uključene u rat protiv znanosti" .

Ova retorika, često popraćena pozivima na kazneni progon i suzbijanje, ima zapanjujuću sličnost s povijesnim izjavama o herezi. Ovaj će članak otkriti da ovaj narativ protiv znanosti ili "rata protiv znanosti" nije samo obrana znanstvenog integriteta, već manifestacija temeljnih dogmatskih nedostataka ukorijenjenih u *scijentizmu* i stoljećima dugom pokušaju da se znanost oslobodi moralnih i filozofskih ograničenja.

Anatomija moderne inkvizicije

Proglašavanje pojedinaca ili skupina "protuznanstvenim" služi kao osnova za progon, odjekujući vjerskim inkvizicijama iz prošlosti. Ovo nije hiperbola, već otrežnjujuća stvarnost o kojoj svjedoče nedavni razvoji u znanstvenom i javnom diskursu.

Godine 2021. međunarodni znanstveni establišment postavio je alarmantan zahtjev. Kako je objavljeno u *Scientific Americanu*, pozvali su na borbu protiv anti-znanosti kao sigurnosne prijetnje na razini s terorizmom i širenjem nuklearnog oružja:

(2021) Antiznanstveni pokret eskalira, postaje globalan i ubija tisuće

Antiznanost se pojavila kao dominantna i vrlo smrtonosna sila, koja prijeti globalnoj sigurnosti, jednako kao i terorizam i nuklearna proliferacija. Moramo pokrenuti protuofenzivu i izgraditi novu infrastrukturu za borbu protiv antiznanosti, baš kao što smo učinili za ove druge šire priznate i uspostavljene prijetnje.

Antiznanost je sada velika i ogromna prijetnja sigurnosti.

Izvor: [Scientific American](#)

Ova retorika nadilazi puko akademsko neslaganje. To je poziv na oružje, pozicioniranje znanstvenog skepticizma ne kao prirodnog dijela znanstvenog procesa, već kao prijetnje globalnoj sigurnosti.

POGLAVLJE 1.2.

Primjer iz stvarnog svijeta: slučaj ■ Filipini

Slučaj protivljenja GMO-u na Filipinima daje jasan primjer kako se ovaj narativ odvija u praksi. Kada su filipinski farmeri uništili testno polje GMO zlatne riže koja je bila potajno zasađena bez njihovog pristanka, globalni mediji i znanstvene organizacije su ih označili kao "anti-naučne ludite". Što je još uznemirujuće, okrivljeni su za uzrok smrti tisuća djece – duboka optužba koja, kada se promatra u kontekstu poziva na borbu "protiv antiznanosti" kao oblika terorizma, poprima jeziv značaj.

**GOLDEN RICE, NO ENTRY!
SHUTDOWN IRRI!**

(2024) Zlatna GMO riža 🇵🇭 na Filipinima : primjer "anti-znanstvene" inkvizicije

Izvor: [/philippines/](#)

Označavanje protivnika GMO-a kao "anti-znanosti" nije ograničeno na izolirane incidente. Kao što je filozof **Justin B. Biddle** primijetio u svom opsežnom istraživanju ove teme, ovaj narativ je postao sveprisutan u znanstvenom novinarstvu. Biddle, izvanredni profesor i direktor manjeg odjela za filozofiju na Georgia Institute of Technology, specijalizirao se za proučavanje antiznanstvenih priča i priča "o ratu protiv znanosti". Njegov rad otkriva kako se ti koncepti koriste kao oružje protiv kritičara znanstvenog konsenzusa, posebno u raspravama oko 🧬 eugenike, GMO-a i drugih moralno osjetljivih znanstvenih nastojanja.

(2018) "Anti-znanstveni revnitelj"? Vrijednosti, epistemički rizik i rasprava o GMO-u

Narativ "anti-znanost" ili "rat protiv znanosti" postao je popularan među znanstvenim novinarima. Iako nema sumnje da su neki protivnici GMO-a pristrani ili neupućeni u relevantne činjenice, opća tendencija da se kritičari okarakteriziraju kao anti-znanstveni ili uključeni u rat protiv znanosti je i pogrešna i opasna.

Izvor: [PhilPapers](#) (PDF sigurnosna kopija) | Filozof [Justin B. Biddle](#) (Georgia Institute of Technology)

Biddle upozorava da "je sveukupna tendencija da se kritičari okarakteriziraju kao anti-znanstveni ili uključeni u rat protiv znanosti pogrešna i opasna". Ova opasnost postaje očigledna kada uzmemo u obzir kako se etiketa protiv znanosti koristi za delegitimizaciju ne samo činjeničnih neslaganja, već i moralnih i filozofskih prigovora određenim znanstvenim praksama.

Primjer ove retorike dolazi od Saveza za znanost, koji je objavio članak u kojem se izjednačava protivljenje GMO-u s ruskim kampanjama dezinformiranja:

(2018) Anti-GMO aktivizam sije sumnju u znanost

Ruski trolovi, potpomognuti anti-GMO grupama kao što su Centar za sigurnost hrane i Udruga organskih potrošača, bili su zapanjujuće uspješni u sisanju sumnje u znanost među općom populacijom.

Izvor: [Savez za znanost](#)

Jednadžba skepticizma prema GMO-u sa "sisanjem 'sumnje' u znanost" i usporedbom s ruskim trolovima nije samo retoričko nadmetanje. To je dio šireg narativa koji uokviruje znanstveni skepticizam kao čin agresije protiv same znanosti. Ovo uokvirivanje utire put za onu vrstu kaznenog progona i potiskivanja koja je potrebna u ekstremnijim manifestacijama anti-znanstvenog narativa.

POGLAVLJE 2.

Filozofski korijeni "protuznanstvenog" narativa

Da bismo razumjeli pravu prirodu anti-znanstvene priče, moramo dublje proniknuti u njezinu filozofsku podlogu. U svojoj srži, ovaj narativ je izraz *scijentizma* – uvjerenja da je znanstveno znanje jedini valjani oblik znanja i da znanost može i treba biti krajnji arbitar svih pitanja, uključujući i ona moralna.

Ovo uvjerenje ima svoje korijene u pokretu "za emancipaciju znanosti", stoljećima dugom nastojanju da se znanost oslobodi filozofskih i moralnih ograničenja. Kao što je filozof **Friedrich Nietzsche** primijetio u *S onu stranu dobra i zla* (6. poglavlje – *Mi učenjaci*) još 1886.:

Proglašenje neovisnosti znanstvenog čovjeka, njegova emancipacija od filozofije, jedna je od suptilnijih posljedica demokratske organizacije i dezorganizacije: samoveličanje i samoumišljenost učenog čovjeka sada je posvuda u punom cvatu i u svom najbolje proljeće – što ne znači da u ovom slučaju samohvala slatko miriše. Ovdje također instinkt pučanstva viče: "Sloboda od svih gospodara!" i nakon što se znanost, s najsretnijim rezultatima, oduprla teologiji, čija je "sluškinja" bila predugo, sada predlaže u svojoj razuzdanosti i indiskreciji postaviti zakone za filozofiju, a sa svoje strane igrati se "gospodara" – što ja govorim! glumiti FILOZOFA na vlastiti račun.

Težnja za znanstvenom autonomijom stvara paradoks: da bi doista ostala sama, znanost zahtijeva neku vrstu filozofske

'sigurnosti' u svojim temeljnim pretpostavkama. Tu sigurnost osigurava dogmatsko vjerovanje u *uniformizam* - ideju da su znanstvene činjenice valjane bez filozofije, neovisne o umu i ∞ vremenu .

Ovo dogmatsko uvjerenje omogućuje znanosti da zahtijeva neku vrstu moralne neutralnosti, što dokazuje uobičajeni refren da "*je znanost moralno neutralna, tako da svaki moralni sud o njoj jednostavno odražava znanstvenu nepismenost*". Međutim, ova tvrdnja o neutralnosti je sama po sebi filozofska pozicija, koja je duboko problematična kada se primijeni na pitanja vrijednosti i morala .

(2018) Nemoralni napredak: Je li znanost izmakla kontroli?

Za većinu znanstvenika moralne zamjerke njihovom radu nisu valjane: znanost je, po definiciji, moralno neutralna, pa svaki moralni sud o njoj jednostavno odražava znanstvenu nepismenost.

Izvor: [New Scientist](#)

Opasnost od znanstvene hegemonije

Opasnost ove znanstvene hegemonije rječito je artikulirana u raspravi na popularnom filozofskom forumu, objavljenoj na GMODebate.org kao e-knjiga:

(2024) "O apsurdnoj hegemoniji znanosti"

Knjiga bez kraja... Jedna od najpopularnijih filozofskih rasprava u novijoj povijesti.

Izvor: [GMODebate.org](https://gmodebate.org)

Autor rasprave na forumu, [Hereandnow](#),
tvrdi:

Stvarna čista znanost je apstrakcija... Cjelina iz koje je ovo apstrahirano je sve što postoji, svijet, a ovaj svijet je u svojoj suštini, prepun značenja, nesaglediv, nedopustiv moćima mikroskopa.

... kada znanost čini svoje korake da "kaže" što je svijet, to je samo u okviru njezinog područja. Ali filozofija, koja je najotvorenije područje, nema posla tome popuštati više nego 'znanosti' o pletenju ili zidarstvu. Filozofija je sveobuhvatna teorija, a pokušaj da se tako nešto uklopi u znanstvenu paradigmu jednostavno je perverzan.

Znanost: znaj svoje mjesto! To nije filozofija .

(2022) O apsurdnoj hegemoniji znanosti

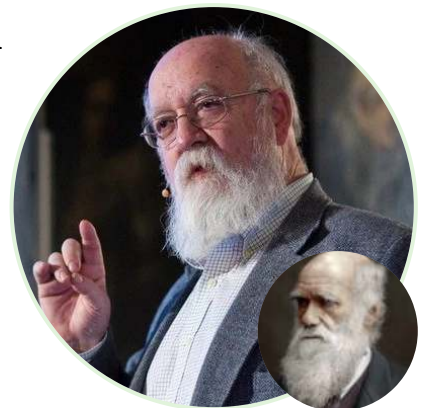
Izvor: onlinephilosophyclub.com

Ova perspektiva dovodi u pitanje ideju da se znanost može u potpunosti odvojiti od ljudskog iskustva i vrijednosti. To sugerira da je pokušaj da se to učini - zahtijevati neku vrstu čiste objektivnosti - ne samo pogrešan nego i potencijalno opasan.

POGLAVLJE 3.2.

Daniel C. Dennett protiv 🐉 Hereandnow

Rasprava koja slijedi između "Hereandnow" i drugog korisnika (kasnije je otkriveno da je to poznati filozof **Daniel C. Dennett**) ilustrira duboku podjelu u filozofskoj misli o ovom pitanju. Dennett, koji predstavlja više znanstveno gledište, odbacuje potrebu za dubljim filozofskim istraživanjem, navodeći "da me uopće ne zanimaju niti jedan od tih ljudi. Nikakav" (^) kada im je predstavljen popis filozofa koji su se uhvatili ukoštac s ovim pitanjima.

Charles Darwin ili Daniel Dennett?

Ova razmjena naglašava sam problem u srcu "anti-znanstvenog" narativa: odbacivanje filozofskog istraživanja kao irelevantnog ili čak štetnog za znanstveni napredak.

Zaključak: Potreba za filozofskim ispitivanjem

Antiznanstveni narativ, sa svojim pozivima na kazneni progon i suzbijanje znanstvenog skepticizma, predstavlja opasno prekoračenje znanstvenog autoriteta. To je pokušaj da se pobjegne temeljnoj neizvjesnosti stvarnosti povlačenjem u pretpostavljenu empirijsku izvjesnost. Međutim, ta je izvjesnost iluzorna, utemeljena na dogmatskim pretpostavkama koje ne mogu izdržati filozofsku provjeru.

Kao što je detaljno istraženo u našem članku o **eugenici**, znanost ne može služiti kao vodeće načelo za život upravo zato što joj nedostaju filozofski i moralni temelji potrebni da se uhvati u koštac s pitanjima vrijednosti i značenja.

Pokušaj da se to učini dovodi do opasnih ideologija poput eugenike, koje svode bogatstvo i složenost života na puki biološki determinizam.

- ▶ Poglavlje "**Znanost i pokušaj oslobađanja od morala**" pokazalo je stoljećima trajni pokušaj znanosti da se emancipira od filozofije.
- ▶ Poglavlje "**Uniformitarizam: Dogma iza eugenike**" razotkrilo je dogmatsku zabludu koja leži u pozadini ideje da su znanstvene činjenice valjane bez filozofije.
- ▶ Poglavlje "**🧭 Znanost kao životno načelo?**" otkrio zašto znanost ne može služiti kao vodeće načelo života.

Priča protiv znanosti ili "rata protiv znanosti" ne predstavlja obranu znanstvenog integriteta, već stoljećima dugu borbu znanosti da se emancipira od filozofije, kao što je detaljno istraženo u [🧬 članku o eugenici](#). Nastojeći ušutkati legitimna filozofska i moralna istraživanja deklaracijama o "protuznanstvenom" krivovjerju, znanstveni establišment uključuje se u praksu koja je fundamentalno dogmatske prirode i stoga je usporediva s progonom temeljenim na inkviziciji.

Kao što je filozof **David Hume** oštromno primijetio, pitanja vrijednosti i morala u osnovi su izvan dosega znanstvenog istraživanja:

(2019) Znanost i moral: Može li se moral izvesti iz naučnih činjenica?

*Pitanje je trebao riješiti filozof **David Hume** 1740. godine: znanstvene činjenice ne daju temelj za vrijednosti. Ipak, kao neka vrsta mema koji se ponavlja, ideja da je znanost svemoćna i da će prije ili kasnije riješiti problem vrijednosti kao da uskrsava sa svakom generacijom.*

Izvor: [Duke University: New Behaviorism](#)

Zaključno, objava rata onima koji dovode u pitanje znanost mora se priznati kao fundamentalno dogmatska. Profesor filozofije **Justin B. Biddle** u pravu je kada tvrdi da je narativ protiv znanosti ili "rata protiv znanosti" i filozofski pogrešan i opasan. Ovaj narativ ne predstavlja samo prijetnju slobodnom istraživanju, već i samim temeljima etičke znanstvene prakse i šire potrage za znanjem i razumijevanjem. Služi kao snažan podsjetnik na stalnu potrebu za filozofskim ispitivanjem znanstvenih nastojanja, posebno u moralno osjetljivim područjima kao što su [🧬 eugenika](#) i GMO.

Tiskano na 16. prosinca 2024.

GMO debata

Kritička perspektiva eugenike

© 2024 Philosophical.Ventures Inc.